

YORUM

Adnan NAS

adnan.nas@tr.pwc.com

Fırsatlar Artarken Dağılmayalım

Bunca belirsizlik ve düzensizliğe rağmen, yeniden şekillenen dünya dengelerinde önce Ortadoğu'nun, şimdi ondan da fazla Avrasya'nın önem kazanması Türkiye'nin kalıcı büyüme ve istikrar özlemi için başarmak zorunda olduğu zorlu ve çok boyutlu dönüşümün fırsat değerini artırıyor. Kamu ve özel kesimiyle ülkenin göstereceği performans, sadece rekabet gücünü ve dünya ligindeki konumunu yükseltmesi yönünden değil, halen yüzyüze olduğu ve muhtemelen önümüzdeki dönemde yenilerinin ekleneceği ekonomi dışı sorunları ile başatme yeteneğini artırması yönünden de önemli. Bu nedenle öyle görünüyor ki sadece orta vadeli değil, kısa vadeli programların ve eylem planlarının da belirlenmesine ihtiyaç olacak.

Kısa vade de önemli

Öncelikle beş yıl boyunca yüksek tempoda sürdürülen büyümenin sadece 2007'de değil, 2008 ve 2009'da da yüzde 5'in altında kalacağına ilişkin beklentilerin artışı kaygı verici. Bu da AB istatistik ofisi (Eurostat) verilerine göre satınalma gücü paritesiyle bile Türkiye'nin AB-27'de sondan dördüncü olması anlamına geliyor. İşsizlikte ise Macaristan'dan sonra sondan ikinciyiz. Buna karşılık şimdilerde en büyük risk olarak gördüğümüz cari açığa millî gelire oranla Yunanistan ve Bulgaristan'ın durumu bizden üç dört kat daha kötü. Ancak aradaki ölçek farkını ve yapısal boyutunu düşününce riskimizin daha az olduğunu söylemek kolay değil.

Pek çok strateji ve program önceliğini kısaca özetlemek zor ama bizim sıkça yaptığımız tercih ile bunu "özel sektörün güçlenmesi, yurtiçi katma değerinin artırılması ve kurumsal zafiyetlerin giderilmesi" şeklinde yapabiliriz. Ne var ki bu önceliğin vade boyutundaki uygulaması ciddi bir eylem planı ve uygulama özeni gerektiriyor. Öncelikle geçen yıl yapılan genel seçimlere rağmen yön tayininde bir türlü sağlanamayan toplumsal mutabakat ve siyasi istikrar, altı ay sonra girilecek yerel seçim sınavı öncesinde bunu sağlamayı zorlaştırıyor.

Reel sektörde ve mali sistemde yetersizlik

İlk olarak reel sektör şirketlerimizin sermaye hatta işletme sermayesi yetersizliği, kurumsal yönetim eksikliği, insan sermayesinin etkin kullanımı gibi alanlardaki zaafı öne çıkarıyor. Kayıtdışının daraltılması ile ilgili ortak bir uygulama iradesini ortaya koymayı henüz başaramadık. Bu durum işletme ölçeklerinin güdük kalmasını, finansman ve ortak bulacak bir bilgi altyapısı ve raporlama düzeyine ulaşmalarını engelliyor. Bu konuda istihdam paketi ve ar-ge teşviği gibi olumlu adımlar atıldıysa da çok daha kapsamlı ve birbiriyle bağlantılı bir reform çabasına ihtiyaç var. Hükümetin son zamanlarda açıkladığı gibi başta tekstil sektörü olmak üzere ihracat kredisi ve garanti desteklerini artırması gibi önlemler ancak, o da yerinde kullanılabilirse, kısmen ve geçici bir rahatlama sağlayabilir. Bundan çok, 2001 öncesine göre oldukça istikrar kazanan yapı içinde girişim sermayesi ve varlık yönetimi şirketlerinin karması niteliğinde bir modelin, mali sektör ve meslek odaları desteğinde oluşturulup sisteme yerleştirilmesinde yarar var. Sermaye piyasalarının kapsamının, başta şirket tahvilleri olmak üzere enstrüman sayısının genişletilmesi ve standartlarının daha yaygın bir şirket kesimine basitleştirilerek de olsa uygulanması da kurumsal altyapı açısından hayati.

İkinci öncelik ise mali sektörün hala çok küçük, belli bir ölçeğin altındaki şirketlerin finans erişimlerinin de kısıtlı olması. Şu anda yapısal zaafı minimum ve sermaye yetersizliği giderilmiş olma yönünden en sağlam görünen bankacılık kesiminde kredi kaynaklarının genişlemesi için operasyon maliyetlerinin dünya standartlarına düşürülmesi ve aracılık maliyetlerinin üzerindeki vergi yükünün hafifletilmesi gibi biri sektöre, diğeri devlete ait iki öncelik akla geliyor. Bu ikisi de kısa vadede dahi gelişme kaydedilebilecek alanlar. Bankaların artan rekabet ile bu konuya yoğunlaşmaya başladıkları kesin, hükümetin de Banka Sigorta Muameleleri Vergisi'nin 2012'ye kadar yüzde 3'e düşürülmesi gibi bir projeksiyonu var. Aracılık maliyetlerinin finans kesimi değil,

asında reel kesim üzerinde bir yük olduğu dikkate alınırsa bu projeksiyonun daha radikal bir indirime dönüştürülmesi hedeflenmeli.

Dış kaynak zorunlu

Yapısal dönüşüm ve katma değere yönelik sanayi stratejisi ya da ar-genin ciddi bir ivme kazanması kısa zamanda gerçekleşmeyeceğine göre **yakın gelecek için diğer bir öncelik yatırım ve üretim için mümkün olduğu kadar çok küresel sermaye çekmek**. Bu amaçla bir yandan en büyük zafiyetimiz olan hukuk güvencesinde reformist adımları hızlandırmak ve yatırımcıda hakkının yenmeyeceği hissini yaratmak, diğer yandan gelecek sermayenin özelliğine göre vergi mevzuatımızdaki caydırıcı düzenlemeleri ayıklama yolunda zaten başlamış olan çabayı sürdürmek zorundayız. Konuyu bir taviz değil, stratejik bir tercih olarak görmek ve yatırım alanlarını stratejik önceliklerimize göre belirlemenin bizim sorumluluğumuz olduğunu, teknoloji ve know-how ağırlıklı ya da ihracata dönük yatırımları daha fazla desteklemenin yeni teşvik sistemi tasarımıyla mümkün olabileceğini vurgulayalım.

Bu bağlamda yatırım kararları küresel finans krizinden nispeten az etkilenecek olan **özel sermaye (private equity) yatırımlarına** ve Tapu Kanunu'nda geçen Temmuz başında 5782 sayılı yasa ile yapılan değişikliklere rağmen daha önceki Anayasa Mahkemesi kararları ile ürkmüş **gayrimenkul yatırımlarına** özel bir odaklanma gerekiyor. Avrupa'daki muhtemel yavaşlama ile aslında asimetrik olarak artan ve yön arayan batılı doğrudan yatırımcı iştahını Türkiye'ye "**Avrupa ve Avrasya'nın yatırım, üretim ve operasyon merkezi**" imajını yapıştıracak bir kolektif atılım ile kullanma fırsatını ıskalamayalım.